

vergelijken is met de Vrije Universiteit. Haar bestaansrecht ontleent ze daaraan, dat ze voor al haar onderwijs de Calvinistische beginselen wil handhaven. Twee van hare hoogleraren behoren tot het H.V., de hoogleraren Diepenhorst en Woltjer. De Vrije Universiteit heeft echter, en terecht, geoordeeld, dat ze een zelfstandig standpunt had in te nemen en daarom zelf een verklaring opgesteld ten opzichte van de autoriteit der Schrift, die door alle hoogleraren, ook door degenen, die tot H.V. behoorden, geteekend is. Het vertrouwen, dat een oogenblik geschokt was, is na deze verklaring teruggekeerd. Maar daaruit blijkt dan ook, dat men niet kan zeggen, dat ieder, die tot het H.V. behoort, daarom het gezag der Heilige Schrift aantast of disputabel stelt.

En dat is ook door niemand dergenen, die in uw artikel bedoeld kunnen zijn, beweerd. Werd de discussie toch eindelijk eens zakelijk!

We vervolgen:

Een Universiteit is geen kerkelijke school en heeft daarom zelfstandig te oordeelen.

Ook hierover is wel eens meer gesproken. Elk lid eener Gereformeerde Kerk — hij zij professor of timmerman — is aan zijn kerkeraad verbonden, door hem te beloven, de trouw aan de belijdenis „in den kerkelijken weg” te bewaren en te bewijzen. Maar ik zwijg verder over dit punt, om niet uit den koers te raken. Wanneer uw artikel dan ook met deze woorden vervolgt:

En zoo is dan ook de Calvinistenbond geen kerkelijk lichaam, geen Synode, maar een zelfstandige vereeniging. Deze bond heeft evenals de Vrije Universiteit ten doel de Calvinistische beginselen te propageeren en vraagt daarom niet tot welke kerk iemand behoort, maar alleen of hij verklaart met deze Calvinistische beginselen in te stemmen. En indien men van oordeel is, dat iemand, die tot de Hervormde Kerk behoort of tot de Christelijke Gereformeerde Kerk of tot de Gereformeerde Kerken in Hersteld Verband, niet tot zulk een Calvinistenbond kan worden toegelaten, omdat hij niet of niet genoeg Calvinist is, dan is elke samenwerking uitgesloten.

dan lijkt mij dit inderdaad een geval van een „uit den koers raken” van het betoog. Ik wilde, dat U eens één man noemen kon, die „van oordeel is”, dat een Hervormde, of Chr. Geref., of „H.V.er” (met behoorlijke waarborgen) geen lid van een Calvinistenbond kon wezen. Heel deze lange rede-nering gaat geheel en al buiten de werkelijk gevoerde persdebatten om. En dat is, na zooveel jaren van perspolemie, waarin heel de Gereformeerde pers en een groot deel der niet-Gereformeerde, al of niet met gebruikmaking van invectieven, zich geroerd heeft, toch wel een ding, dat in de Pinksterweek te denken geeft.

Maar we zullen U verder lezen:

De Christelijke Gereformeerde Kerk heeft nog onlangs verklaard, dat tusschen ons en haar een principiële verschil ligt, dat de belijdenis raakt. De Gereformeerden in de Hervormde Kerk hebben evenzeer voor een deel principiële bezwaren in zake Art. 36. Indien men in deze geschillen, die de Gereformeerden verdeelen, een onoverkomelijk beletsel ziet om niet op kerkelijk, maar op ander gebied tot zekere samenwerking te komen, dan is niet alleen deze Calvinistenbond, maar elke andere gemeenschappelijke actie veroordeeld.

Dit alles slaat op wat ik schreef zóó, als een klepel van de aarde op een klok van Mars. Tot vervelens toe is er op gehamerd, dat het niet loopt over een puntje van de belijdenis, doch over heel de belijdenis, haar onderstellingen, haar grondgedachten, al haar inhouden. Wat van Barthiaansche zijde, om maar niet meer te noemen, geschreven wordt, haalt een zeer dikke streep door de gereformeerde geschiedbeschouwing, openbaringsleer, Schriftopvatting, en voorts de dogmata inzake verbond, triniteit, schepping—evolutie, ware of valsche religie, erfzonde, zondeval, Christus, orde des heils en wat al niet meer. Heeft het nu heusch na zóóveel jaren polemie nog zin, met Chr. Geref. of andere misverstanden aan te komen dragen? Bouwt men zoo het gereformeerde volk op in zijn profetische taak van „beproeving der geesten”? Reeds het nuchtere feit, dat gereformeerden als ik dagelijks tot de door U bedoelde christelijk-gereformeerden en hervormden zeggen: „wij mogen niet van elkaar gescheiden blijven”, terwijl zij tot overtuigde Barthianen moeten zeggen: „gij verloochent den Christus der Schriften, wij mogen met U niet samenwonen”, zegt den lezer toch genoeg?

Hier beslist de Schrift, niet de consciëntie. Daarom kan ik U niet volgen in wat U daarna schrijft:

Nu laat ik de vraag, in hoeverre zulk een samenwerking in dit geval gewenscht is, in het midden. Er kan daarover verschil van gevoelen bestaan, zoodat ik dit gaarne aan ieders consciëntie overlaat.

De consciëntie heeft hier geen enkel „Entscheidungs”-recht voor zich op te eischen. Want dat de publieke meeningen van vele congressangeregenen den grondslag van het congres lijnrecht ingingen, kan ieder theologisch geoefende, al is hij nog maar onder de hopen, bewijzen. Er zijn dan ook, God zij dank, in de Gereformeerde Kerken „kinderkens”, die in dezen vele dialectische en andere „wijzen en verstandigen” kunnen beschamen. Men heeft Uw Vader steeds gezocht. Ik hoop het ook te doen.

U schrijft verder:

Maar wat ik bedist weiger is, het standpunt in te nemen, dat ieder, die tot het H.V. behoort, reeds daarom zou moeten beschouwd worden als geen „Calvinist”, als een verzaker van de Calvinistische beginselen met name ten opzichte van de autoriteit der Heilige Schrift. Want dan zou ik ook de Hoogleraren aan onze Universiteit, die tot H.V. behooren, niet als Calvinisten mogen erkennen.

Ook dit raakt mij niet. Al ben ik persoonlijk niet begeerig „in te zien” in een kerkelijke organisatie, die gereformeerde belijders, en uitdragers van de gereformeerde beginselen over heel de breedte van het menselijke en wetenschappelijke leven, laat samenkomen op den dag van Christus opstanding, in het kerk-klimaat, met predikanten, die b.v. de meening van Ds Buskes in politiek, of van Ds Diepersloot in ethisch opzicht publiekelijk deelen, toch ben juist ik zelf het geweest, die indertijd tegen de pers der Christelijke Gereformeerden heb betoogd, dat zij oneerlijk deed, als zij de door U bedoelde hoogleraren der V. U. beoordeelde en veroordeelde, zonder te rekenen met hun publieke verklaring van instemming met de dogmatische uitspraken van Assen. Men heeft indertijd niet nagelaten, dit woord van mij dankbaar te gebruiken ter verdediging van de V. U. Ik vond dat best; al heb ik me dan later wel eens afgevraagd, waarom men den éénen keer mijn woorden vergenoegd citeert, en den anderen keer ze of doodzwijgt, of in een zóó schief „daglicht” plaatst, als thans ook door U gedaan wordt, gelijk nog blijken zal.

U betoogt:

En in geen geval gaat het aan om onze hoogleraren, die tot dezen Calvinistenbond behooren, voor te stellen aan ons Gereformeerde volk, alsof ze daardoor hetgeen de Synode van Assen besloot, krachteloos zouden maken en het gezag der Heilige Schrift disputabel zouden stellen.

Dat zijn twee dingen: „krachteloos maken”, en: „disputabel stellen”. Ik weet wel, dat geschreven is over een in strijd komen met Assen; in dien zin n.l. dat wat Assen heeft gehandhaafd, onder hoen en schimp, practisch werd beroofd van zijn scherpe snede door de publieke verklaring, in calvinistenbond en -congres, dat zij, die door Assen veroordeeld waren, in staat waren „de waarheden, in onze belijdenisschriften verval, te propageeren”. Inderdaad is dat mijn meening, door niemand ooit weerlegd, door duizenden gedeeld. Ik weet ook — U hebt nog onlangs in Utrecht over de secte-gedachte terecht Uw anathema uitgesproken — ik weet ook, zeg ik, dat is opgemerkt: als de Gereformeerde Kerken echte verdedigers van „de waarheden, in onze belijdenisschriften verval” onder geboden en bevende dankzegging ontzeten uit hun leer-ambt, en gereformeerden, zelfs „in wijderen zin” (!) HARERZIJDIG uitbannen, dan zijn ze een secte. En ik heb, vermoedelijk minstens even bewogen als U in Utrecht 1936, reeds jaren geleden betoogd: „ik wil geen secte toebehooren”. Als de mede door U propagandisten voor de belijdenis-waarheden genoemde door mijn kerken in Gods naam worden verklaard niet te mogen leeren, dan is er een brandend conflict tusschen de kerkelijke eeden van den Zondag en den gemeenschappelijken propagandadienst in de week. Een conflict, niet voor hen, aan wie ik den gereformeerden naam ontzeg, doch voor mijzelf, en voor allen, die in de Gereformeerde Kerken leven. Wat hebben wij toch, wat betovert ons toch, dat wij de benaauwenis van dat conflict niet voelen?

Maar 'tis waar: U hebt nog een pijl op den boog. Er zouden er zijn, volgens Uw betoog — want U schiet toch niet in de lucht? — die beweren, dat „onze hoogleraren die tot den calvinistenbond behooren”, het gezag der Heilige Schrift disputabel stellen”. Er staat niet, dat die hoogleraren bestrijders van wat gereformeerden Schriftgezag noemen, mede als „gereformeerde-in-wijderen-zin” hebben helpen aándienen. Dat immers is klaar als de dag, en is juist één der voornaamste ingebrachte bezwaren. Maar daarover spreekt U niet. U zegt, dat „onze hoogleraren” volgens veler „verdachtmaking” zelf dat gezag disputabel stellen. Dit is een of door haar onduidelijkheid of door haar onwaarheid — tenzij U kunt citeeren, wat ik niet geloof — bedroevende bewering. En nu citeer ik U zelf:

Dit is een verdachtmaking, die daarom te grieve-der en te onrechtvaardiger is, omdat ons Gereformeerde volk zeer goed weet, welke rol juist deze hoogleraren in het conflict, dat te Assen tot een beslissing kwam, hebben vervuld. Voor de autoriteit der Schrift zijn zij steeds en toen deze aan de orde kwam in de zaak-Geelkerken en later in de zaak-Ubbink met de meeste beslistheid opgekomen.

Wie van „verdachtmaking” spreekt, die moet precies citeeren. Thans — voor de zooveelste maal — laat U dat weer na.

We komen nu tot het congres:

Hetzelfde geldt evenzeer voor het Calvinistencongres. Ik heb, toen deze quaestie aan de orde kwam, in „De Heraut” mijn standpunt uiteengezet en verhaald, hoe de saamroeping van dit Congres was geschied. Dit Congres ligt nu twee-en-een-half jaar achter ons. Het behoort tot de historie.

Hierboven heb ik reeds de juistheid van deze

laatste woorden betwist. Ik voeg er aan toe: op congres nummer 2 moet toch congres nummer 3 volgen? En dan zullen de gereformeerden weer komen te staan voor de vraag, of zij het binnenland van hun voorlichtingsdienst onbloeuen zullen, door gereformeerd te noemen wat anti-gereformeerd is, ja dan neen. De houding, door U en anderen inzake de verdediging van congres nummer 2 ingenomen (zie Uw boven gereleveerden gelukwensch aan Dr Colijn en Prof. Rutgers) schijnt mij — ik zal zeer voorzichtig spreken — niet te wijzen in de richting van een spoedig te verwachten oplossing. In ieder geval: dat congres behoort, wat de ermee samenhangende vragen betreft, allerminst tot het verleden.

We lezen verder:

Dat er ook toen geschil was over de vraag, of wij aan dit congres konden deelnemen, omdat Prof. Hailjema daar was uitgenoodigd, die in ons land de Barthiaansche theologie verdedigt, is bekend. Ook bij de geschied eerbiedigde ik weer ten volle de meening van degenen, die hiertegen bezwaar hadden. Ik heb er zelfs geen aanmerking op gemaakt, dat mijn mederedacteur Dr Dijk hierover in „De Heraut” zijn afkeuring deed hooren. Maar wel kom ik op tegen de verdachtmaking, alsof de hoogleraren, die aan dit Congres deelnamen, de Barthiaansche theologie zouden goedgekeurd hebben.

Ik vraag alweer: wie heeft dat gezegd? En ik zou de vraag vervelend vinden, als U niet net op dit punt eens eindelijk direct waart begonnen te spreken. Want nu komt er volgende bewering uit Uw pen:

Toen Prof. Schilder in „De Bazuin” de namen van het Comité afdruckte, werden de hoogleraren aan de Vrije Universiteit met cursieve letters gedrukt. Dit geschiedde ook met Ds Ferwerda, met de bijvoeging: Curator der Vrije Universiteit, hoewel Ds Ferwerda niet in die qualiteit was uitgenoodigd, maar als predikant van Amsterdam.

Verbaasd heb ik, dit lezende, gezocht naar „De Bazuin”. Ik vond, in no. 37 v.d. 82e jaargang, 14 Sept. 1934, volgend bericht, niet van mij, doch in mijn rubriek, dat ik hier geheel en onveranderd volgen laat (zetter, goed toe zien, a.u.b.):

Tweede internationaal congres van Gereformeerden (Calvinisten). Te houden te Amsterdam 23-26 Oct. 1934

Ons wordt het volgend communiqué verstrekt: De Commissie van Organisatie van het Internationaal congres van Gereformeerden (Calvinisten) te houden te Amsterdam van 23—26 October a.s., bestaat uit de volgende leden: ds J. W. J. Addink te Heeze, mevr. J. A. Bavinck-Schippers te Bussum, prof. dr G. Besselaar te 's Gravenhage, dr G. C. Berkouwer te Amsterdam, prof. dr L. Bouwman te Utrecht, mr J. F. van Beeck Galkoen te Leeuwarden, dr H. Colijn te 's Gravenhage, prof. mr P. A. Diepenhorst te Amsterdam, ds F. Dresselhuys te Oldeboorn, ds A. C. Enkelhaar te Hasselt, ds T. Ferwerda te Amsterdam, prof. J. W. Geels te Apeldoorn, ds H. A. de Gens te De Bilt, prof. dr A. Goslinga te Amsterdam, prof. dr F. W. Grashelde te Amsterdam, prof. dr Th. L. Hailjema te Groningen, prof. dr V. Hepp te Amsterdam, ds F. G. Hospers te Zeist, exc. A. W. F. Idenburg te 's Gravenhage, dr G. P. van Itterson te 's Gravenhage, ds H. Janssen te 's Gravenhage, dr W. J. Kolkert te Hilversum, ds P. A. A. Klüsener te Vinkeveen, dr P. J. Kromsig te Amsterdam, prof. dr H. H. Kuyper te Bloemendaal, ds G. Lans te Huizen (N.-H.), mr J. J. de Waal Malefijt te Arnhem, dr G. Oorthuys te Amsterdam, prof. mr V. H. Rutgers te Amsterdam, ds G. Salomon te Amsterdam, dr H. Schokking te 's Gravenhage, mr J. Schokking te 's Gravenhage, prof. dr J. Severijn te Utrecht, ds Ph. J. Vreugdenhil te Gorinchem, prof. dr J. Waterink te Amsterdam, prof. dr J. Wille te Baarn, ds A. B. te Winkel te 's Gravenhage, prof. dr R. H. Woltjer te Amsterdam, prof. dr C. M. van Wijngaarden te Delft.

De leden wier namen cursief gedrukt zijn zijn tevens lid van het Uitvoerend Comité.

Ik verzoek U, professor Kuyper, te noteeren: a) dat dit geen bericht van mij is, doch van het Ned. Chr. Persbureau, wat er duidelijk bij staat;

b) dat ik het bericht letterlijk doorgaf, zonder er iets aan te veranderen;

c) dat derhalve niet ik, doch het Persbureau cursiveerde;

d) dat de cursiveering volstrekt niet bedoelde, speciaal hoogleraren der V. U. in het zonnetje te zetten; immers:

1o niet zij, doch de leden van het Uitvoerend Comité zijn met cursieve letters vermeld;

2o derhalve zijn ook de namen der H. H. Hailjema, Janssen, Kromsig, (H.) Schokking, Severijn, te Winkel, van Wijngaarden cursief gedrukt; geen professoren der V. U.;

3o andere namen van V. U.-professoren (de H. H. Goslinga, Kuyper, Waterink, Wille, Woltjer) zijn niet gecursiveerd;

4o achter ds Ferwerda's naam staat niets. Ik lees verder:

Indien daardoor de Vrije Universiteit als besmet met Barthiaansche bacillen moet worden voorgesteld, dan geldt dit evenzeer van de Antirevolutionaire partij.

Aangzien de voorwaardelijke zin op een zóó hevige fantasie berust, behoeft ik over wat er volgt geen woord te zeggen. En om nu meteen maar nieuwe fantasievorming tegen te gaan: laat mij U herinneren mogen, dat ik heusch niet alleen de V. U., doch evenzeer het Kuyperhuis met name

in het debat be-
daaraan verbor-
op dit punt tra-
rededigbare z-
het dezelfde
heeft voor te
goudt U mij ku-
het Kuyperhuis
opponent van
hem in een
ingsblad, ook
voor de pers
ik nog pas v
vaks leiding
Ja, Ds Buske
recht schrijft

Het Barthia-
richting, maar
denkelijke gev-
dat heeft
bedoeld. Helaa-
menschen, die
ekend als pr-
dischiffen
endelijk op dis-
van het debat,
in-gelal, doch
breed” zien
zoolang U op
beweren:

De beide le-
Colijn en de s-
dit Comité en
Maar Prof. Se-
laten drukken
partij verdach-
stigen. De pijn-
teit en haar l-

Want dat
is U dan ook
En het geve-
at hij de pro-
kens het bezw-
verklaard had,
was,

dan zou ik an-
niet-bedoeld” e-
voor wie inza-
doet; 2o, dan
voortaan den
informatie” le-
daarin moeten
den zult U in
Op deze en
wer wat er

Nu weet Pro-
aan de Vrije U-
zijn, even besl-
gevaarlijk acht-
heeft dit meer-
naire Staatke-
waarschuwt o-
deze theologie
verschenen, di-
Rutgers heeft
Parijs heeft g-
nef is door o-
geoponeerd. E-
meer de autos-
Schilder van
aan een Cal-
samenstelling
aan een Bart-
te leiden, dat
het niet opne-
rechtvaardig
woordelijk zo-
de door sor-
redactie van
geerd worden.

Het antwoor-
dat niet over-
al of niet du-
reoordeelng
heid ook over-
laaft; en in
klacht te han-
hand het zwa-
weer afstompe-
formeed noer-
gereformeed,
gereformeede
U, in de tegen-
leeringen” ge-
men van h
het dan maar
naam en plaat-
stet, daaraan
das gaarne a-
antwoorden.
Vage notitie
Ezonder veel
doelie:

Hetzelfde ge-
de Calvin-hee-
aan de Hoog-
door de Pro-
brengen aan
die de begin-
panden richt-
neming aan